

A mai világ zavaros eszméi nem szeghetik szárnyát egy alkotni akaró mesternek

A LEGJOBBAK KÖZÖTT AKARJ LENNI!

Tóth Norbert

A született tehetségek gyakran meg nem értett zsenik is egyben. Bár munkájukban képesek kimagaslót alkotni, a hétköznapi életben nehezen boldogulnak. Persze ennek nem kell törvényszerűnek lennie: ki lehet ugyanis törni a közepszerűség okozta korlátok közül – odafigyeléssel, elszántsággal. Na, de marad erre egy zseninek ideje és energiája?

Békési Imrét még 2009-ben ismertem meg: a törékeny fiatalember akkor a BNV őszi kiállításán mutatkozott be egy munkájával. Mit mondjak? Pazar és szemet kápráztató volt az az általa készített biedermeier líraszekreter, amit a *Korhű kópia, másolat* kategóriában nevezett be – és vele I. helyezést is ért el a Magyar Asztalos szerkesztősége által szervezett Év asztalosa versenyen – hozzáteszem, nem először. Most kíváncsi lettem rá ismét: ma mit hisz Békési Imre kézművességről, tökéletességre való törekvésről, családról. Nagyon örült, amikor felhívtam, hogy a Magyar Asztalos újságírója elmegy hozzá. Valójában én örültem, hogy a szakmát művészi szinten űző szakemberrel, egy műbútorasztalos-mesterrel találkozhatok.

HÍJÁN VAGYUNK AZ ÉRTÉKRENDNEK...

– Azt *gondoltam, hogy majd a műhelybe lépve tömött sorokban sorakoznak a felújításra váró antik bútorok. Hát, egyet sem látok...?*

Dolgozószoba-berendezés

– Mert nem igazából éri meg a befektetett munka. Volt, hogy egy ismerősöm felhívott, hogy van nála egy biedermeier szekrény, amit nekem ajándékozna, de nem hoztam el. A lakosság körében mozgó régi bútorokat egyszerűen nem éri meg

felújítani, mert a bútor használt piaci árának kétszeresébe kerül maga a megújítás. Ezt nem igazán vállalják a vevők. Úgyhogy csak azok a darabok forognak ezen a piacon, amikhez nem kell nagyon hozzányúlni, vagy pedig muzeális értékkel bírnak.

– *Hol a gond?*

– Nézd, a mai generáció – kulturális igényük hiányában – már nem favorizálja a stíl- és antik bútort. A magyar felnőttakosság túlnyomó többsége számára hanyatlík a kultúra ezen a téren. De ne is ragadjunk le a stílbútoroknál! Beszélhetnénk egy bármilyen, egyedi elképzelésű és igényesen összerakott bútorról, dolgozószobáról, székekről, asztalokról. Olyan bútorról, aminek minimum fenyőfából van a korpusza, keménylombos fából a frontja, de legalább 2–5 mm-es nemesfa svartnival ellátott fenyőből, csakis természetes alapanyagokból álló felületkezeléssel. Aztán mindezekre rájönnek a stílusos kiegészítők, fogantyúk, és ha kell, az igényes kárpitos anyagok és még sorolhatnám. A munkadíjról még nem is beszéltem. Szerintem most minderre azok vevők, akik valaha külföldre mentek dolgozni és ott azt tapasztalták, hogy az emberek megbecsülik az értékes dolgokat. Amikor pedig úgy döntenek, hogy hazatérnek, ők is szeretnék kivenni ebből a részüket. Na, ebbe a rétegbe kevesen tartoznak ma Magyarországon.

...ÉS A SZAKEMBERNEK!

– *Ilyen magas lesz az ára a szakmunkának?*

– Mint mondtam, komoly költség már az alapanyag is. Erre jön még rá a munkadíj. Ha pedig szakemberhiány van egy műhelyben, akkor ez megint csak magas lesz, mert az a tapasztalatom, hogy feltornássza a rezsiköltségeket. Nekem konkrétan egy szakemberem sincs, csak tanulóim. Utánuk viszont rendszeresen kell javítanom, amire sokszor műszak után, este, hétvégén van időm. Emellett az anyagbeszerzésre is időt kell fordítani, hiszen mindent nem tudsz az interneten keresztül elrendezni. Ahhoz, hogy szép

faanyagod legyen, ott kell lenni és válogatni. Ez megint idő, közben pedig áll a műhely vagy nem úgy halad, ahogy szeretnéd.

– *Hol vannak a szakembereid? Egyáltalán: Imi, hol vannak a szakemberek?*

– A külső gyakorlati szakképzés jó esetben két év, rosszabb esetben csak végzősként kerül hozzám egy-egy tanuló. Olyan alapvető hiányosságok vannak, hogy szinte az alapoktól kell mindent újra kezdenünk. Például nem tudják a tolmérőt használni, vagy gondot okoz, ha hirtelen megkérem őket, mondják meg, hány cm az 1050 mm. És ez rendre előfordul a végzős diákoknál! Képzeld el, így kerül hozzám a végzős diák, akinek a nyári gyakorlat elteltével a 8. hónapban vizsgamunkát kell leadni. Van heti 20–23 órája, ez 7 hónappal számolva 560–640 óra. Ebből lejönnek az iskolai szünetek, kötelező szabadságok, esetleg betegség miatti kimaradások: marad 500–550 óra rendelkezésre állás. Ebből nagyvonalúan 350 órát különítsünk el a vizsgaremek elkészítésére! Mit gondolsz: meg fogja tudni csinálni a feladatát mondjuk egy marógépen ennyi idő alatt, ha még az összeadással is gondjai vannak? Sajnos ki kell mondjam: ebben a szakképző oktatási intézmények jócskán felelősek. A tanmenetük elavult, és még az alapokra sem képesek felkészíteni a diákokat. Persze tisztelet a kivételnek. Valamint a szülők is hibásak, ha olyan dolgokat nem tud az a gyerek, amit már az általános iskolában is számon lehetett volna kérni tőle. Sokszor mondom is a tanítványoknak, hogy ne lógassák az orrukat, mert igazából nem az ő hibájuk. Ettől függetlenül a többségük csalódott lesz, és vagy messze elkerüli a szakmát, ha felszabadul, vagy elmegy más irányú OKJ-s

Famunkák restaurálása és kárpitozás

képzésekre, érettségire – mert ingyen van. Akik pedig jól teljesítenek, kimennek külföldre, vagy szépen lassacskán elindulnak az egyéni vállalkozás irányába. Ez az eredménye annak, hogy a fiatalokra fordítottunk 1–2 éves szakmai képzést, időt, energiát? Az állami ráfordításokról nem is beszélve. Hadd mondjak egy példát – viszonyítási alapnak! A BMW-nek van egy gyára Oxfordban. Ugye, az tudvalévő, hogy komoly szakemberhiánnyal küzdenek Angliában is. Na már most az autóvillamosági szakterületek betöltése érdekében egyetemistákat vesznek fel, akiket négy éven át (!) képeznek egy kurzuson. Itt aztán a gépészettől kezdve a modern vezérlőelektronikáig mindent megtanítanak nekik, a gyakorlatban is. Rajzolnak kézzel, rajzolnak AutoCAD-del, esztergálnak, villanyt szerelnek – egyszóval mindent, amire szükség lehet. Majd, amikor

A teljesen tömör diófa szekrény fafaragásait is Imre készítette

végeztek, alkalmazzák őket a gyárban, a sor mellett (!). Tehát a gyár, a szakképesítés érdekében, ennyi időt, pénzt, energiát beletesz egy soron lévő munkatárs képzésébe! – Érttem az elkeseredettségedet és a rendszer hibáit is, de gondolkodjunk megoldásokban! Ami téged illet: értesz a faiparhoz, hiszen kiváló szakmai eredményeid vannak, ez nem kérdés. Értesz a pedagógiához, mert kihallható a szavaidból, hogy a kezzed alatt lévő emberekre odafigyelsz és együtt érzően tanítod őket. Miért nem alapítasz egy önkéntes asztalosiskolát olyanoknak, akik tényleg akarják ezt csinálni? – Ez nekem is eszembe jutott. Sőt, külföldön már vannak ilyenek. Havi, féléves, egymásra épülő tematikával kurzusokat hirdetnek, ahol a gyakorlatban foglalkoznak az asztalosság alapjaival, a fával, a megmunkáló szerszámokkal stb. Na már most, ezek a kurzusok 18–60 év között bárki számára elérhetőek, ha kifizetik a képzés árát. Viszont! Egy-egy kortárs alkotónak az aukciósházak árverésein eladott bútorain keresztül bemutatják a kurzus hallgatóinak,

hogy kérem: a két kezded munkája ennyi pénzt is érhet, ha odafigyelsz

és szorgalmasan szívod magadba a szakmát. De ha valaki csak fűni-faragni akar a ház körül, akkor a

modulrendszerű képzésben a neki megfelelő is megtalálható. Akárkit is nézünk, a kitanult mesterségbeli fogásokkal, kézművesismeretekkel képes lesz értéket teremteni maga körül, büszke lesz rá, örül neki, a jobbak el is tudnak helyezkedni egy-egy mester mellett.

– És nagyon sokan vannak ilyenek...
– Van egy ismerősöm, aki őszintén bevallotta, hogy az építészdiplomája és a városfejlesztési diplomája együtt 8 millió forintba került neki, ezelőtt 6 éve. Most azonban annyit sem keres, mint az a buszsofőr, aki elviszi őt a munkahelyére. Úgyhogy az a leminősítő kijelentés, hogy „ez csak egy melós”, ma már megfordulni látszik. Bár ezek még nagyon kicsi, finom jelek és a fiatalok nem nagyon akarják észrevenni. Főként

...az a leminősítő kijelentés, hogy „ez csak egy melós”, ma már megfordulni látszik.

a rossz beidegződés miatt. Mondok egy példát: az ügyvédhez elmész egy kérdéssel. Egy óra = 25 000 Ft.

Tömör fa konyha biofestékkel, egyedi megrendelésre

Egy profi mesterember legjobb esetében 4–5000 Ft-ot tud kérni egy óra szakmunkáért. Ezért akar a legtöbb asztalostanuló is inkább nyakkendőt hordani! Mindezt a világ eltorzult értékrendje miatt hisszük, de ez nincs így!!! Például Makovecz Imre egész életműve azt sugározza, hogy lehet az anyagba angyalszárnyakat lehelni. Munkásságát az egész világon tisztelik azok, akik meg akarják látni a valódi értékeket. Igaz ugyan, hogy ma presztízs szakmának számít a közgazdász, és nagyon sok van belőle, mégis gazdasági világválság van 20 évente...

– *Akkor térjünk vissza a mostani oktatási intézményekhez! Mi kell ahhoz, hogy képesek legyenek színvonalas oktatást nyújtani?*

– Ehhez nem értek. Viszont nyitott szemmel járok. Például már nagyon régen feltűnt, hogy Ausztriában egy múzeum milyen rendezett körülmények között működik, az utolsó részlet is a helyén van, nincsenek sehol lepukkant bútorok, omladozó falak. Aztán kiderült: ügyes fenntartó intézmények kezelték az állami tulajdonú épületet és a műtárgykat. Ha kellett, kiadták rendezvények részére, programokat, színvonalas eseményeket szerveztek a múzeum falai között. Rugalmas, üzleti szemléletű céggént képesek voltak arra, amire egy nagy, központosított állami intézmény nem volt képes: tudták önmagukat jól szervezeten és jövedelmezően irányítani. Visszatérve a kérdéshez: kerüljön a katedrára jó képességű tanár, a tanműhelybe színvonalas géppark, az intézmény épülete szolgáljon az igényes kézművesszakma egyik fellegváraként. Az egész tanári gárda akarja magasra tenni a léceket, akarjon a legjobbak között lenni. Ja, hogy nincs miből? Meg kell oldani! Vajon egy fiatalember, kikerülve az életbe, miből áll neki

A Schloss Glanegg kastély egyik felújított bútora

a kis életét megteremteni? Neki ki segít? Esetleg a szülők, de ez egyáltalán nem biztos. Csakis magára számíthat. A hite, a meggyőződése viszi előre, lépésről lépésre. Az elhivatottsága. És akkor az anyagi eredmények is jelentkezni fognak. Az eredmények pedig tovább fogják inspirálni. Aki ma dolgozni akar, fejlődni akar, az fog is. A lényeg, hogy a színvonalra, a maradandóra törekedjen. A minőség, a maradandóság felértékelődik.

– *Bátor és szép gondolatok. De ami fontosabb: van bennük lelkesedés, elhivatottság. Mit lehet tudni rólad?*

– A Kaesz Gyula szakmunkásképzőben végeztem, először 1987-ben. Faszobrász, bútorasztalos, intarziakészítő és kárpitosszakmákkal

rendelkezem. Egész életemben ezeknek a szakmáknak éltem. Például az egyik legizgalmasabb kihívásnak azokat a munkákat tekintetem, amiket megbízásból az osztrák aukciósházaknak végeztünk. Azt tudni kell az aukciósházakról, hogy gyakran kerülnek hozzájuk antik örökségek viseltes, ám nagyon magas minőségű bútorai. Ezek az aukciósházak felismerték, hogy míg a felújításra szoruló darabokat nem nagyon lehet eladni, addig az értő kezek által felújított bútorok szépen elkelnek. Szóval ilyen megbízóknak dolgoztunk. Igaz ugyan, hogy rengeteg munkával járt, és nagyon kemény volt, mert sokszor a német bútorfelújítók árainak egytized (!) áráért sem én

lettem a megbízott, de összességében szép időszakként tekintek rá. Ezek kapcsán olyan arisztokrata családok kastélyába, dúsgazdag cégvezetők házaiba jutottunk be egy-egy asztalosmunka kapcsán, amit előtte elképzelni sem tudtam. Az aukciósház például le akart velem szerződni, már az időpont is megvolt a tárgyalásra, de nem mentem el. Nem vállaltam, mert nincsenek szakemberek, egyedül meg nem győzném. Itthon viszont ajtókeretek gyártását is elvállalom, mert élni kell. Hidd el, engem a nyereszkeség sosem vezérelt, mindig is a szakma valaha élt legnagyobb mestereinek keze munkájához szerettem volna közelíteni a munkáimmal. Keményen, de valójában aprópénzért dolgoztam.

Elismerő oklevél a veresegyházi Szentlélek-templom famunkái egy részének gyártásáért

szakmai gyakorlathoz, sokszor szinte megalázó módon, mert olyan

ki vagyok és mit csinállok. Nagy megtiszteltetés számomra, hogy a Makovecz Imre által fémjelzett művészeti kulturális irányzat három meghatározó tagja, Makovecz Pál, a Makovecz Imre Közalapítvány elnöke, Professor Emeritus Fekete György, illetve Mezei Gábor Munkácsy Mihály-díjas építész számára dolgozhattam és a mai napig is dolgozom. Ezzel azt az elismerést is kifejezték felém, hogy a fától a műalkotásnak számító bútorig vezet még ösvény, és járnak még rajta elhivatott szakemberek. ■

„Inkább bizalmat és hitet hoznak nekem az eddig elért eredményeim. Ezért van az, hogy az egészen kicsi asztalosmunkákkal is hozzám fordulnak.”

Egy pillanatra még visszakanyarodnék a szakiskolákhoz. Magamnak kellett diákokat toboroznom a

érdektelenséget tapasztaltam. A szakiskolák oktatói, tanári kara nem is igazán tudta, tudja, hogy

A Vigadóban rendezett Makovecz Imre emlékmű-kiállítás famunkálatai

Kedves Olvasó! Kérdése van a témával vagy az interjúalannal kapcsolatban? Hozzáfűzne építő jellegű megjegyzést? Kérem, ne késlekedjen vele, írja meg még ma, és küldje el a toth.norbert@xmeditor.hu elektronikus levélcímre!

Képek
Békési Imre
Tóth Norbert